

Kulturutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om servicesedlar inom småbarnspedagogiken och till lagar som har samband med den

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om servicesedlar inom småbarnspedagogiken och till lagar som har samband med den (RP 54/2025 rd): Ärendet har remitterats till kulturutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- regeringsråd Anne-Marie Brisson, undervisnings- och kulturministeriet
- undervisningsråd Tarja Kahiluoto, undervisnings- och kulturministeriet
- direktör för småbarnspedagogik Virpi Mattila, Esbo stad
- direktör för småbarnspedagogik Hannele Koskinen, Kervo stad
- utvecklingschef Jarkko Lahtinen, Finlands Kommunförbund
- PR- och hållbarhetschef Olli-Pekka Koljonen, Pilke päiväkodit Oy
- ansvarig utbildningspolitisk sakkunnig Hanna Takolander, Förbundet för den offentliga sektorn och välfärdsområdena JHL rf
- specialsakkunnig Minttu Ilveskivi, Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- administrativ direktör Kirsi Väisänen, Päiväkotiyhdistys Röllä r.y.
- ledande expert Annakaisa Tikkinen, Bildningsbranschen rf
- specialsakkunnig Anne Ryttilahti, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf
- utvecklingschef Jaana Lahdenperä-Laine, Småbarnspedagogikens Lärarförbund SLF rf.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- Utbildningsstyrelsen
- regionförvaltningsverken
- Helsingfors stad
- Uleåborgs stad
- Åbo stad
- Touhula
- Företagarna i Finland rf.

Betänkande KuUB 9/2025 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om servicesedlar inom småbarnspedagogiken och att lagen om småbarnspedagogik och lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken ändras.

Inom småbarnspedagogiken tillämpas för närvarande lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. Det är dock inte längre ändamålsenligt att tillämpa den lagen på småbarnspedagogiken, eftersom småbarnspedagogiken inte är social- och hälsovård och ordnandet av småbarnspedagogik inte hör till välfärdsområdenas utan till kommunernas uppgifter. Den nya lagen motsvarar till sina viktigaste principer lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården.

I 5 § i lagen om småbarnspedagogik och 14 § i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken föreslås det lagtekniska ändringar som följer av den nya lagen om servicesedlar inom småbarnspedagogiken.

Lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Regeringen föreslår att det stiftas en ny lag om servicesedlar inom småbarnspedagogiken (nedan lagen om servicesedlar). Därtill föreslås vissa lagtekniska ändringar i 5 § i lagen om småbarnspedagogik och i 14 § i lagen om klientavgifter inom småbarnspedagogiken till följd av den föreslagna lagen om servicesedlar. Propositionen grundar sig på skrivningen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering om att överföra lagstiftningen om servicesedlar inom småbarnspedagogiken till undervisnings- och kulturministeriets förvaltningsområde som en del av revideringen av lagstiftningen om småbarnspedagogik. Syftet med propositionen är att skapa förutsättningar för att allt fler familjer ska kunna välja mellan olika former av småbarnspedagogik. I propositionen föreslås inga ändringar i organiseringsansvaret för småbarnspedagogiken, utan det förblir hos kommunen.

Utskottet instämmer i propositionen och konstaterar att det inte längre är ändamålsenligt att tillämpa lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården på småbarnspedagogiken, eftersom småbarnspedagogiken inte är social- och hälsovård och ordnandet av den inte hör till välfärdsområdenas utan till kommunernas uppgifter. En särskild lag om servicesedlar inom småbarnspedagogiken gör samarbetet mellan kommunerna och serviceproducenterna inom småbarnspedagogiken tydligare och klarare.

Servicesedeln för småbarnspedagogik är ett sätt att ordna småbarnspedagogik i kommunerna vid sidan av den kommunala småbarnspedagogiken och småbarnspedagogik som kommunerna ordnar som köpta tjänster. Utskottet ser det som positivt att det fortfarande är frivilligt för kommunerna att ta i bruk servicesedlar. De enskilda kommunerna har alltjämt behörighet att besluta också om de kommunspecifika villkoren för servicesedeln, såsom servicesedeln värde, vilket innebär att olika kommuner kan ha olika villkor för servicesedlarna. Småbarnspedagogiken ska dock

Betänkande KuUB 9/2025 rd

ordnas i enlighet med lagen om småbarnspedagogik och planen för småbarnspedagogik oberoende av hur den ordnas.

Den föreslagna nya lagen motsvarar till sina viktigaste principer lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. Skillnaden jämfört med den gällande regleringen är bland annat att lagförslaget har kompletterats med bestämmelser om faktorer som påverkar sedelns värde och med en skyldighet att regelbundet justera sedelns värde så att det är skäligt.

Sammantaget anser kulturutskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Utskottet tillstyrker lagförslagen utan ändringar.

Serviceanvändarens ställning

Enligt den föreslagna lagen om servicesedlar (6 § 2 mom.) har serviceanvändaren rätt att vägra ta emot en servicesedel som denne erbjuds. Kommunen blir då skyldig att för barnet ordna en plats inom småbarnspedagogiken inom den kommunala verksamheten. Om det i kommunen tillhandahålls annan privat småbarnspedagogik och serviceanvändaren önskar en plats inom den privata småbarnspedagogiken, ska kommunen hänvisa serviceanvändaren att ansöka om stöd för privat vård av barn enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996). Utskottet hänvisar till detaljmotiven i propositionen (RP, s. 34—35) och betonar att en vägran att ta emot en servicesedel inte leder till något krav på att göra en ansökan om en plats senast fyra månader innan barnet behöver den i enlighet med 17 § i lagen om småbarnspedagogik.

I sakkunnigyttrandena har det framförts olika åsikter om huruvida småbarnspedagogik som ordnas med servicesedel ska vara en subjektiv rättighet eller inte. Utskottet konstaterar att barnet enligt lagen om småbarnspedagogik har subjektiv rätt till småbarnspedagogik och att kommunerna har rätt och skyldighet att besluta om det närmare sättet att tillhandahålla servicen. De som uttryckligen vill anlita privat småbarnspedagogiska tjänster, har rätt att ansöka om stöd för privat vård av barn.

Bestämmande av servicesedelns värde

I vissa sakkunnigyttranden har det framförts att servicesedelns värde och bedömningen av dess skälighet bör definieras mer detaljerat än i den föreslagna lagen och så att också serviceproducentens synvinkel beaktas. Utskottet konstaterar att syftet med propositionen är att genom lagstiftning säkerställa tillräcklig riksomfattande styrning av användningen av servicesedlar och möjligheter att beakta lokala behov. Avsikten är att mer detaljerade regler än lagstiftningen ska utfärdas lokalt till exempel i regelböcker för servicesedlar.

Enligt propositionen har utgångspunkten för beredningen av bestämmelsen om bestämmandet av servicesedelns värde varit att sedelns värde är skäligt med tanke på serviceanvändaren. Detta motsvarar principen i lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården och därmed också det förfarande som för närvarande tillämpas inom småbarnspedagogiken. I propositionen föreslår regeringen att det i lagen skrivs in att man vid fastställandet av om servicesedelns värde är skäligt bland annat ska beakta barnets ålder, barnets behov av stöd och tiden barnet är i småbarnspedagogik. Dessa faktorer påverkar kostnaderna för verksamheten och svarar således också mot be-

Betänkande KuUB 9/2025 rd

hovet av att beakta serviceproducentens synvinkel. För närvarande beaktas faktorerna i kommunernas regelböcker för servicesedlar (RP s. 35). Utskottet anser det motiverat att det i propositionen har införts en skyldighet att regelbundet se över servicesedelns värde så att det är skäligt.

Servicesedelns självriskandel

Med självriskandelen i systemet med servicesedlar inom småbarnspedagogiken avses den andel av det pris för en tjänst inom småbarnspedagogiken som ordnas av en privat serviceproducent som inte täcks av värdet av den servicesedel kommunen beviljat och som ska betalas av serviceanvändaren. Utöver självriskandelen får det inte tas ut andra avgifter för småbarnspedagogik. Utskottet påpekar att lagen om småbarnspedagogik eller lagen om servicesedlar dock inte tillämpas på privata serviceproducenters eventuella andra serviceutbud, som till exempel hobbyklubbar eller motsvarande verksamhet.

I flera sakkunnigyttranden har definitionen av självriskandelen ansetts vara oklar och kräva precisering. Det har framför allt varit oklart hur de eventuella faktureringsstillägg som nämns i propositionsmotiven (RP s. 32) och de tilläggsavgifter som tas ut på ett daghem för annan hobbyverksamhet än sådan som hör till småbarnspedagogiken påverkar avgifterna för småbarnspedagogiken.

Utskottet hänvisar till inkommen utredning och konstaterar att den föreslagna definitionen av självriskandelen (3 §) innebär att den självriskandel som tas ut hos kunden tillsammans med servicesedeln ska täcka alla kostnader som föranleds av genomförandet av småbarnspedagogik enligt lagen om småbarnspedagogik och att andra avgifter, till exempel materialavgifter, inte får tas ut hos barnets vårdnadshavare. Syftet med bestämmelsen är också att förenhetliga situationen mellan olika kommuner och serviceproducenter. Servicesedelns värde och självriskandelen ska tillsammans vara tillräckliga för att serviceproducenten ska kunna ordna småbarnspedagogiken utan att ta ut några andra avgifter. Enligt propositionen kan dock kommunen fortfarande i sin regelbok fastställa villkor för självriskandelen, som till exempel ett så kallat pristak. Propositionen begränsar inte självriskandelen till avgifter enligt klientavgiftslagen och på privata daghem kan självriskandelen vara större än motsvarande kommunala avgift. Det är till exempel möjligt att ta in bestämmelser om syskonrabatt i regelboken.

Förutsättningar för godkännande av serviceproducenter och verksamhetsställen

I ett sakkunnigyttrande påpekas det att bestämmelserna om godkännande av serviceproducenter och verksamhetsställen (5 §) i den föreslagna lagen bör ge serviceproducenterna möjlighet att avtala om utbudet av småbarnspedagogiska tjänster, såsom öppettider, direkt med serviceanvändarna. Dessutom har det framförts att kommunerna inte bör ha alltför stor behörighet att bestämma under vilka förutsättningar de godkänner en serviceproducent inom småbarnspedagogiken som anordnare av småbarnspedagogik som ordnas med servicesedlar.

Utskottet instämmer i propositionen och konstaterar att kommunen har en lagstadgad uppgift att övervaka den privata småbarnspedagogiken. Det innebär att kommunen endast kan godkänna en serviceproducent som uppfyller kraven i 9 kap. i lagen om småbarnspedagogik. Enligt propositionen (5 §) kan kommunen godkänna endast en sådan serviceproducent vars småbarnspedago-

Betänkande KuUB 9/2025 rd

gik motsvarar den nivå som krävs av kommunal småbarnspedagogisk verksamhet. Ett motsvarande krav ingår i den gällande lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården och i lagen om småbarnspedagogik. Utskottet betonar att det i kraven ingår en skyldighet för serviceproducenten att också sörja för småbarnspedagogiken för barn som behöver stöd. Det är viktigt att barn oberoende av stödbehov behandlas jämlikt och i enlighet med barnets bästa inte bara när de antas till en plats inom småbarnspedagogiken utan också när de ges småbarnspedagogik.

Avslutningsvis

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2026. I vissa yttranden har man önskat att ikraftträdandetiden ska vara den 1 augusti 2026 för att kommunerna ska ha mer tid att förbereda sig för ändringen. Med hänvisning till inkommen utredning konstaterar utskottet att ikraftträdandet inte behöver senareläggas, för att det servicesedelsystem inom social- och hälsovården som lämpar sig dåligt för småbarnspedagogik snabbt ska kunna ändras så att det uttryckligen betjänar småbarnspedagogiken. Det bör beaktas att verkställigheten av lagen underlättas tidsmässigt av den övergångsbestämmelse som finns i ikraftträdandebestämmelsen i den föreslagna lagen om servicesedlar. Enligt övergångsbestämmelsen ska servicesedlar för småbarnspedagogik som är i kraft vid ikraftträdandet av lagen av den kommun som beviljat sedeln ändras så att servicesedlarna överensstämmer med denna lag senast den 31 juli 2026.

Utskottet betonar att småbarnspedagogiken ska genomföras i enlighet med de kvalitetskrav och andra krav som lagstiftningen förutsätter och anser det vara viktigt att man följer hur den föreslagna ändringen fungerar och vilka konsekvenser den har ur serviceanvändarnas samt kommunernas och de privata serviceproducenternas synvinkel. *(Utskottets förslag till uttalande)*

FÖRSLAG TILL BESLUT

Kulturutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1–3 i proposition RP 54/2025 rd utan ändringar.

Riksdagen godkänner ett uttalande. (Utskottets förslag till uttalande)

Utskottets förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att regeringen följer lagstiftningens konsekvenser med tanke på utvecklingen av den privata småbarnspedagogikens volym, olika serviceproducenters verksamhetsförutsättningar och jämlikheten mellan barnen.

Betänkande KuUB 9/2025 rd

Helsingfors 24.10.2025

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Tuula Haatainen sd
vice ordförande Ari Koponen saf
medlem Sandra Bergqvist sv
medlem Maaret Castrén saml
medlem Pia Hiltunen sd
medlem Inka Hopsu gröna
medlem Milla Lahdenperä saml
medlem Mia Laiho saml
medlem Pia Lohikoski vänst
medlem Nasima Razmyar sd (delvis)
medlem Sara Seppänen saf
medlem Markku Siponen cent
medlem Jaana Strandman saf
medlem Oskari Valtola saml
ersättare Teemu Keskisarja saf.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Lahtinen.